

Sibel Öral

Türk
Edebiyatı
—
Roman

Zayyi

HARP VE DARP ÜLKESİNDE
BİR SELVİ

Sibel Oral, 1979'da İstanbul'da doğdu. *Beni Beklerken* (2006), *Zayi* (2011) ve *Toprağın Öptüğü Çocuklar* (2015), *İşitiyor musun Memet?* (2021) adlı kitapları yazdı. *Cumhuriyet*, *Radikal*, *Taraf*, *Gazete Oksijen*, *Kafa*, *Milliyet Sanat*, *İstanbul Art News*, *K24* gibi dergi ve gazetelerde yazı ve röportaj dizileriyle yer aldı, editörlük ve danışmanlık yaptı. Halen İstanbul'da yaşıyor, gazetecilik ve yayıncılık alanında çalışmalarını sürdürüyor.

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI

İşitiyor musun Memet?
Otobüsün Penceresinden

ZAYI

Harp ve Darp Ülkesinde Bir Selvi

Yazan: Sibel Oral

Editör: Senem Kale

Yayın hakları: © 2023 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Ağustos 2022 / ISBN 978-625-6843-67-7

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Gökçen Yanlı

Sayfa uygulama: Gökçen Yanlı

Baskı: Ana Basın Yayın Gıda İnş. San. Tic. A.Ş.

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. 2622 Sk.

Güven İş Merkezi, No: 6/13 Bağcılar - İSTANBUL

Tel. (212) 446 05 99

Sertifika No: 52729

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Zayi

Harp ve Darp Ülkesinde Bir Selvi

Sibel Oral

Zayi'yi, 2004 yılında çıkmaz bir sokaktaki büyük ve metruk bir binanın karşısındaki evde yazmaya başladım. 2011 yılında yayımlandı ama kafamda hep devam etti. Kahramanları Selvi, Lerna Hanım ve Adalet yazdığım başka öykülere de geldiler. O metruk bina ise roman yayımlandıktan sonra yıkıldı, yerine devasa bir rezidans yapıldı.

Ben 2004 yılında o metruk binanın karşısında oturup bu romanı yazmaya başladığımda; benimle o metruk binaya bakan, çıkmaz sokakta benimle volta atan, Selvi'yle birlikte Adalet gel-sin diye bekleyen arkadaşım Eylem Şafak Aydın Yetiş, 6 Şubat 2023 depreminde Antakya'da bir binanın enkazı altında günlerce kurtarılmayı bekledi.

Olmadı, kurtulamadı. Adalet yine gelmedi.

Eylem,

*Zayi'*yi 'alfabenin dışındaki tüm o harflerle' sana adıyorum...

Yokuş. Başlangıçta sadece toprak vardı. Sonra, gündüz külahlı gece silahlı faniler geldi. Toprağa yüz sürmeyi, toprağa şükür etmeyi bilmiyorlardı. Eşekler, öküzler geçti toprağın üstünden çarıkları takip ederek. Gündüz yırtıcılarının kanatları değiştiren bulutların yerini, faniler de toprağın gücünden can alan servi ağaçlarının altında saydı sikkelerini... Avuçlarından kayan sikkeler yokuştan aşağı yuvarlanırken, koşmak istediler ama korktular, kalakaldılar yokuşun başında...

Çıkmaz Sokak

Dar kaldırımli geniş yokuşun başında, eskimiş köhne evlerin olduğu çıkmaz bir sokak var. Sonundaysa telaşla koşuşturan muhteris fanilerin işlek caddesi. Çıkmaz sokakta insan olusundan usanıp ağaç olmayı düşleyen Lerna Hanım, gölgesinden bile korkan Emine, Emine'nin kızı Çilem, eskiden meydanlarda taşıdığı pankartı salonunun duvarına çivileyen Rüstem, Kumru Bakkal'ın sahibi deli-güzel Ayhan, kadın adam Sofie ve balıkçı eskisi Rızvan Efendi oturuyor... Yıllardır bu geniş yokuşun kollarından biri olan çıkmaz sokakta, servi ağaçlarına ve o korkunç metruk binaya baka baka bir arada harlanıyorlar, maiden siyaha dönen semanın sessizliğinde...

(Adalet: Orada mısın Selvi?)

Aşağıdaki işlek caddede ve *elit* semtlere bağlanan sokaklarda ise faniler yaşıyor ağızlarından salyalarını akıta akıta. O faniler ki; onlarca yıllık tarihlerini, tarihlerine karışan yüzlerce yıllık acılarını unutup, adını *hayat* koydukları günahları dişliyorlar, bir elmanın muazzam tadına varırcasına. Onlar, o zavallı faniler, farkında değil ama muhtaç başlara uzanmayı unutmuş omuzların, birbirine çarpıp kaçtığı bir koridor sanki artık zaman dedikleri.

Çıkmaz sokağın bunağı, ağaç olma hayalini tüylü yanaklarında gezdiren Lerna Hanım, "Ahh bu insanlar, daha çocukken öğrendiler birbirlerinin üzerinde yürümeyi..." diyor, yıllar önce-

sinden kalma gazetelere baktıkça. Yeni gazetelere bakmıyor, televizyonu yok. Ayhan'ın, Rızvan Efendi'nin, Emine'nin, Rüstem'in de yok. Arada savaş çıktı mı diye radyoya kulak kabartıyorlar o kadar. Korkuyorlar savaşın her türlüşünden. Hele ki içerde, içlerinde olanı yok mu? Ne kanlar dökülüyor, ne ağıtlar yakılıyor orada... Belki de bu yüzden hepsinin başına dağılmak nedir bilmeyen bir sabah sisi çökmüş. Uzaklar her şeye. Görmüyorlar gözleriyle hiçbir rengi, korkuyorlar fanilerin fısıltılarından bile... Ne hayalleri var, ne de derin bir nefesle sabahları selamlayacak sevinçleri. Ne yaşlısı yaşlı, ne genci genç... Her gece onları uyandıran, geçmişinden sıyrılamamış rüyalarıyla kendi çıkmaz sokaklarında bir ileri, iki geri volta atıyorlar. Arada bir aynı rüyalarda çarpışıyorlar ve aynı sokakta yeniden buluşuyorlar. Ama sokak çıkmaz; diğer sokaklarda yaşayanlar bu sokağa hiç girmiyor, giremiyor; kediler bile. Sokak ne yolu kısaltıyor ne de gireni başka bir sokağa çıkarıyor. Orada öylece bırakıyor. Zaten diğer sokaklarda oturan fanilere göre burası tehlikeli. Çevresindeki diğer sokaklar ve işlek anacaddeler yutarken fanilerin bütün belleğini, bu çıkmaz sokak, kendi sakinlerine hatırlatıyor izlerini.

(Adalet: Unutabilir misin Selvi?)

Bir de *o kadın* var işte... Eskiden küçük bir kız olan ve dünyayla birlikte büyüyüp kadın olan kız... Omuzlarına dökülen kahverengi saçları, zayıf, çelimsiz bedeniyle ağır ağır hareket ediyor. Sanki ölmüş ama onunki başka bir ölümmüş gibi kınında bir çığlıkla tam 29 gün önce geldi çıkmaz sokağa. Başında uçuşan iki kuzgunla bir sırrı açıklar gibi araladı cumbalı, yeşil evin kahverengi ahşap kapısını. Onlar ki, yıllardır bir çift beyaz ayak ve iki çift kara kanatla boyuyorlardı dünyayı sanki. Pas tutmuş şehirlere, kokmuş, çürümüş, dökülen insan etlerine inat kaderlerine, kederleriyle birlikte yol alıyorlardı yıllardır.

İşte şimdi, o yılların birinde, –sonunda ya da başında– gelmişti içinden çıkılmayan sokağa. Belleğinin kuytularından; varmış yokmuş, susmuş pusmuş gibi... Mutlu, mutsuz gelmişti... Geldiğinde yine sessizdi sokak, sessizdi ölülerin isimlerini unutan dudaklar ve sevgili vicdanlar.

O kadının yıllar sonra kapısını açtığı ev ki, sokaktaki diğer evlere nazaran daha köhne; yıkıldı yıkılacak, taşıyamıyor sırlarını ve kapılarında büyüttüğü çocukların anılarını. Hemen yanında Lerna Hanım'ın camekân balkonlu sarı evine yaslanmasa, yığılıp secde edecek karşısında duran metruk binaya. Lerna Hanım'ın yaslandığı ise Emine ile Rüstem'in oturduğu ev. Sonra Ayhan, sonra Rızvan Efendi ve Sofie... Topu topu yedi kişiler bu dar, çıkmaz sokakta; birbirlerine yaslana yaslana ve metruk binanın tam karşısında.

Tuhaftır ki, o çelimsiz kadın, bu sokağa başında uçuşan iki kara kuzgunla birlikte geldiğinde hiçbiri onu görmedi. Zaten ne bir kamyon yanaştı eşya dolusu, ne de boya ustalarının fırçaları arşınladı duvarlarını. Bir kuzgun gibi bağıra bağıra ama sessiz ama kapkara kondu dalına. Yandaki sokağın elit fanileri bilse bu olan biteni, "Metruk binanın hayaleti" diye yalanlar uydururdu belki. Ama onlar bile fark etmedi geldiğini; sanki ne gelmiş ne de daha önce gitmişti.

Mart ayının ikinci akşamıydı. Lerna Hanım camekânlı balkonunda kâğıtları erimiş siyah beyaz fotoğraflara gözyaşı döküyor, Rüstem duvarındaki pankartın karşısına geçmiş yumruğunu sıkıyor, Rızvan Efendi balık ayıklıyor, Sofie etek tıraşı oluyor, Ayhan annesinin naylon çorabını kokluyordu. Güneş batmış, şehir kararmıştı.

Emine işten dönüyordu; kovulmuştu, korkuyordu, yorgundu. Çıkmaz sokağa girer girmez perdeleri yıllardır kapalı, cumbalı yeşil evin açık penceresinden sardunya yapraklarına dokunarak metruk binayı izlerken gördü onu. Yüzü gerildi. Kalakaldı

çıkamaz sokakta. Yıllardır bu sokakta oturuyordu, kimse girmez, kimse çıkmazdı, çıkamazdı sokaktan. Korktu. Yapabildiği en iyi şeyi yaparak korktu ve hızlı adımlarla giriverdi evine. Onun korkusuna aldırmayan bu yabancı kadın, cumbadan, çıkamaz sokağın bekçisi metruk binanın büyük ve kırılmış pencerelerini izliyordu kendi küçük penceresinden...

Büyük, çok büyük pencereleri olan, büyük bir evin içine doğdum. Büyük bir bahçesi, büyük odaları ve büyük bir mutfağı vardı. İstanbul'un bir tepesinden Boğaz'a bakardı pencereleri.

İstanbul yedi tepeli evimiz ise üç katlıydı... Merdivenlerinden hiç düşmediğim üç katlı evimizde her şey büyüktü... İstanbul gibi, Taksim Meydanı, Galata Kulesi'nden izlediğimiz yarımada gibi... Hatta daha da büyüktü; dedemin onurla söylenen ismi, babaannemin sadece nefreti kardeş edinebilmiş zavallı gözleri, babamın sosyalizm hayalleri, annemin devrim çaresizliği kadar büyüktü evimiz. O büyük olan her şeyin içinde, küçük olan bir tek ben vardım.

Ama insan büyüdü... Adalet Teyze insanın yemekten, uykudan, süttten, etten değil; gördükleriyle, duyduklarıyla ve yaşadıklarıyla büyüdüğünü söylerdi. Ben de böyle büyüdüm işte... Dedemin ismi, babaannemin nefreti, babamın hayalleri, annemin çaresizliği gibi büyüdüm ve sığamadım dünyaya.

Biliyor musunuz, benim önce gözlerim büyüdü, sonra da kulaklarım. Ellerim küçük kaldı. Annem ellerimin küçük kaldığını, babam da gözlerimin büyüdüğünü göremedi. Kör olmuşlardı çoktan.

Birileri onları kör etti, dilsiz, kulaksız bıraktı. Ben durdum ve baktım sadece...

İskelesinden ayrılan bir vapura bakar gibi baktım. Konuşmamakla susmak, görmekle bakmak farklı şeylerdi. O büyük olan her şeyin içindeyken küçükken öğrendim bunu... Yine değişmedi hiçbir şey. Hep bakmakla görmek, susmakla konuşmamak arasında kaldım ben.

Ben... Evet, adım Selvi. İnsan Selvi... Annem Suna, babam Cevher.

Adımın Selvi olmasını dedem istemiş. Onun için en önemli şey güçmüş ve en güçlü ağaç servi ağaçlarıymış. Berzâha göç edenlerin başlarında dimdik dururlarmış topraktan aldıkları o sonsuz kuvvetle... Ben de şimdi ölülerimin ve gömülülerimin toprağından aldığım kuvvetle duruyorum... Biliyor musunuz, bütün ölülerim gömülü değil benim ama onu sonra anlatacağım.

Güç ve kök düşküniü dedemin dört çocuğı var... dı. En büyükleri babam Ceoher, ondan sonra halam Yurdanur, sonra birbirinin aynısı ikiz amcalar; Cevedet ve Cemil. Aralarında tek sevdiğim halam Yurdanur. Onun isminin de anlamı büyük tabii. Yurda nur getirecek, büyük insan olacaktı ama yaşamı boyunca babaannemin nirsuzluğuyla boğılduğı için dedemin istediğı gibi bir evlat olamadı.

O çok güzel, o çok büyük, o nirsuz, köklü ailemin yaşadığı, benim faşist bir katil olduğumu sandığım o evde bir zamanlar annem, babam, babaannem, dedem, halam, amcalarım ve Adalet Teyze'yle birlikte yaşıyorduk. Aslında hiçbirimiz dedemin istediğı büyük insanlar olmadık, gittikçe küçüldük. Ya öldük ya öldürdük.

Mesela ben... Gözlerimle kulaklarım büyüirken ve ellerim büyümezken, ben de o çocuk halimle öldürdüm "o"nu... O büyük evde hem de...

Evet, aramızdan üç kişi o büyük evde öldü. Birini ben öldür-düm, ikisini halam Yurdanur...

Ben sadece halam Yurdanur'un ölümü için üzüldüm...

"Çünkü metruk bina kendileri gibidir..."

Çoğı ölmüştü Rüstem'in arkadaşlarının. Salonunun duvarında yıllardır iki paslı çiviye tutunmaya çalışan pankartı göstere rek, "Bizi şimdi dilsiz, gözsüz, akılsız bırakarak başımıza tüneyenler arkadaşlarımın ölümlerini seyretti. Kaldırım taşlarına, evlerin arka bahçelerine, meydanlara yığıldı bedenleri. Postallarla yürüdüler hayallerinin üstünde, ölü gözlerine flaşlar patlattılar, ibret olsun diye gazetelerin birinci sayfalarında hain ilan etti-

ler kara puntolarla..." dedi. Rüstem'in ağzından sıçrayan nefreti yüzüne çarptığında hiç istifini bozmamıştı Rızvan Efendi. "Cemil Kaptan torik getirdi, lakerda yaptım, sen seversin..." diyerek elindeki tabağı masaya bırakıp ağır adımlarla evden çıktı.

Rüstem huncına yenik düşmüştü yine. Kapı kapanınca yaşlarını boşalttı gözleri. Pencerenin önüne gitti. Rızvan Efendi'nin sokakta ağır aksak ilerleyişini izledi bir süre. Rızvan Efendi metruk binanın önüne gelince duraksayıp eski bir anıyı hatırlarcasına durdu. Onu izleyen Rüstem de ister istemez baktı metruk binaya. İki kuzgun vardı metruk binanın kırık pencerelerinde ve sırayla bütün pencerelere konup konup uçuyorlardı. Rüzgârla birlikte yer değiştirip hışırdayan yaprakların sesi yükselirken "Kork, koor" diye sesleniyorlardı sanki köhne evlere. Sokağın kokusu, rengi değişmişti, bir şey göğün kuytusundan çıkmaz sokağa çivi gibi çakılmıştı sanki. Rüstem ve Rızvan Efendi kuzgunlara bakarken dünyayı yine korkuyla seyrediyordu alt katta oturan Emine. Dayanamadı, hızla merdivenleri çıktı, açık kapıdan girerek pencere kenarına yaslanmış Rüstem'e, uçup konan kara kuzgunları gösterdi: "Kuzgun uğursuzluktur, korkuyorum... İçimde kötü bir his var Rüstem, sen iyi misin?"

Rüstem kuzgunları görmemişçesine "İnanma böyle şeylere. Hayvandan uğursuzluk gelmez insandan geldiği kadar" dediğinde Emine'nin payına susmak kalmıştı yine. Rızvan Efendi'nin metruk binaya baka baka yürüyüşünü izlediler bir süre. Rüstem ise çocukluğunu hatırlamıştı Rızvan Efendi'nin ağır yürüyüşünü izlerken. Gövdesinde "Oğul" yazan balıkçı teknesini arkadaşlarıyla beraber babasından kaçırdığı günler denizlerin dibine gömülmüştü artık. Bir keresinde mazot bitince denizin ortasında mahsur kalmışlardı. Dünya orada, gecenin ve o denizin ortasında daha güzeldi. Ekmek dediklerini, adalet dediklerini denizde tanımıştı babasıyla. Denizin koynundan çıkıp da, yıllar sonra kendini Beyazıt Meydanı'nda bulduğunda havaya kaldırdığı yumruğu

sıktı tekrar. Göğsünde bir yer acıyordu. O yer nasıl büyük bir yerdi de, içinde kaybolmuştu Rüstem'in gençliği. Sert ve dirençli değildi artık yumruğu. Öyle şeyler yaşamıştı ki şimdi ne yumruğu vardı, ne de acıya dayanabilen göğsü. Aylarca elektrik ve tazyikli suyu ağırlamıştı bedeni. Tabutlukta soğuk duvara kaynayan o genç, toy göğsü şimdi azimli mi azimli bir hırılıtyı miras bırakmıştı bugüne.

Emine, Rızvan Efendi'nin yolunu bitirip evine girdiğinden emin olunca ekose desenli çekyata oturup "Bir kadın taşınmış... Hani Lerna Hanım'ın yanındaki yeşil ev var ya, oraya..." dedi. Rüstem umursamamıştı yeni taşınan kadını. Akıllı, Rızvan Efendi'nin kendi gözlerine bakamayan pişman gözlerindeydi. Ne de güzel pişman pişman bakıyorlardı. Acımaksızın seviyordu Rüstem, Rızvan Efendi'nin pişman gözlerini.

Emine Rüstem'in umursamazlığına seslendi yeniden: "Bir kadın taşınmış diyorum... Hani Lerna Hanım'ın yanındaki yeşil ev var ya, oraya... Dün akşam gördüm, pencereden bakıyordu, çiçek falan da ekmiş. Onlarla uğraşıyordu... Kim ki acaba?"

Rüstem duymuyordu Emine'yi. Metruk binanın pencerelerine sırayla konan kuzgunlara bakıyordu hâlâ. "Kuzgun uğursuzluktur, korkuyorum" demişti Emine...

Büyük Kuzgun: *Yani bizim hiç korkmadığımız şeyler*...*

Koork!

Küçük Kuzgun: *Doğrusu en çok korktuğumuz şeylerdir gerçekte...*

Koork!

Rüstem dalgın duruşunun ardından beklenmeyecek bir hızla perdeyi kapattı. Korkmuştu. Emine kuzgunları unutmuş, Rüstem'in derinleşen umursamazlığından sıkılmıştı. Sofie'yi

* Edip Cansever, *Tragedyalar III*.

düşündü bir an. Yaşama uğraşından yorulmuş Sofie. Bir adam Sufhi, bir kadın Sofie. Emine ile Sofie biraz birbirlerine benzerlerdi. İki kadındır onlar, öyle yalnız, öyle kendilerine gömülmüş. Sofie'nin şiirlerini Emine bestelemeye çalışır. Müzikten anladığından değil de kendini Hümeysra'ya benzettiğinden. Çok da benzemez aslında ama bıkmıştır kendinden. Sofie olmasa kimseye ağlayamaz sanki. Sofie de Emine'nin kızı Çilem'e ağlar. Lerna Hanım sokağın sahibidir. Sahip olduklarının hepsini kaybedince bir bu sokak ve metruk bina kalmıştır onun payına. Rızvan Efendi ile Ayhan'ın da ondan farkı yoktur. Ne akıllısı akıllı, ne delisi deli, ne yaşlısı yaşlıdır aslında. Hepsi birbirine karışmıştır. Tuhaf insanlardır sokağın sakinleri ve tıpatıp bu sokağa benzerler. Çıkamazlar kendi içlerinden ve zaten çıkmazlar kendi içlerindedir. Kaygıları yoktur; terlemez, koşmaz, telaşlanmaz, sevişmezler. Pencerelerinden, karşılarında duran metruk binaya ve iki servi ağacına bakarlar.

Ya metruk bina?..

Ta Osmanlı'dan kalma mezarların üstündedir. Metruk bina "insan" mezarları üzerinde yükselir! Yıllar önce akıllı fanilerden ikisi, artık nasıl olduysa bu yedi katlı binayı yaptırmıştır. Yedi katında yedi günah!

"Sözde mezarları taşımışlar. Mezar taşınır mı hiç? Zaten taşımayıp, mezar taşlarını kırıp, mevtaların üstüne diktiler bu yedi başlı, yedi günahlı binayı. Ah o Menderes yok mu? Yazık oldu ona da ama..." diye söylenir sık sık Lerna Hanım.

Rızvan Efendi dışında çıkmaz sokaktakilerin bir rahatsızlığı yoktur onu böyle harap halde görmekten. Çünkü metruk bina kendileri gibi terk edilmiştir. Bu terk edilmişlikte bir aşk yangını, eski bir sevgili, bir dost aranmaz suçlu olarak. Onlara göre suçlu yoktur. Fanilerin yaşadığı arzular, hırslar, telaşlar, kazanımlar çoktan terk etmiştir onları...

Rüzgârlı gecelerde metruk binanın birbirine çarpıp, yaralayan-kıran pencere kanatları, çıkmaz sokağın sakinlerinin birbirlerinden başka kimseyi saramadıkları kolları gibidir. Birbirlerine dokunuşları ipek... Öyle hassas, öyle nazik; dokunuşu uyuyan bir bebeğin taptaze yanağı...

Rüstem'in gözleri ne zaman metruk binanın yaralı duvarlarına dalsa hep polisten kaçarken saklandıkları inşaatları görür. Lerna Hanım Hıdırbey'in eski evlerini, Sofie ölümlülerin karşısına dizilmiş dizeleri, Emine gençliğini kovalayan ellinci yaşını, Rızvan Efendi "Oğul" isimli balıkçı teknesini, Ayhan da annesinin ölü kokusunu... Çilem'se bakmaz metruk, ölü ve cinli binanın yüzüne...

Ya faniler?..

Onlara göre şu iki servi ağacı, metruk bina ve bu çıkmaz sokakta oturan tuhaf insanlar böbürlenerek anlattıkları elit semtlerinin görüntüsünü bozarlar. Haklılardır belki. En eski evler ve eskimemiş hatıraları taşıyan yüzler yıllardır bu sokakta otururlar. Tabii adı Selvi olan o çelimsiz kadın hariç. Nereden ve neden bu sokağa geldi? Henüz kimse bilmiyor. Ve kimseye görünmedi Emine'den başka...

Ben...

Ben bu küçük pencereci eve, bu çıkmaz sokağa ve kendi içinden çıkamayan insanların arasına gelmeden çok önce, o büyük evde yaşarken küçüktüm; dedem ise büyük...

O, ülke için önemli bir adamdı. Tabii ülke de dedem için önemliydi. Çok kan dökmüştü atalarımız bu ülke için. Atalarımız kimdi, bilmiyordum ama onlar da önemliydi. Her bir şeyimiz önemliydi. Bu yüzden babaannem ve dedeme göre ben de kim olduğumu bilmediğim atalarım gibi önemliydim. Zaten dedeme ve babaanneme göre bizim soyumuz, kökümüz, her bir şeyimiz temizdi. Tabii annemin kökü hariç... Zavallı annemin ne olduğu belli değildi. Babaannem onun uğursuz bir döl ve nan-

kör bir vatan haini olduğunu söylerdi sert çarpılan kapıların ardında. Evet, evet, bizim evimizin kapıları hep çarpılırdı. Oysa bizim gibi soyu soppu temiz önemli hanımefendilerden ve beyefendilerden beklenmeyecek bir davranıştı kapı çarpmak ya da yastıklara gömülüp ağlamak... Ama biz hepsini yapardık. Kapı çarpma işi beyefendilerindi, yastıklara gömülüp gözyaşı akıtmaksa hanımefendilerin. Elbette babaannem hiçbir zaman yastıklara gömülmedi. O hep kapıyı çarpan ya da çarpılan kapının ardından sinsice planlar yapan oldu. Ağladığımı hiç görmedim. Bir kere olsun gözleri dolmadı, elleri titremedi, çaresizliğe kapılmadı. Öyle ki, sevinçten bile ağlamadı. En çok ağlayanımız annem ve halam Yurdanur'du. Ağlatansa babaannem...

Tuhaftı, tuhaftık her birimiz. Deli bir rüzgâr eserdı büyük evin pencerelerinden içeriye ve o rüzgâr içimize dolduğunda nefessiz kalırdık sanki. Ne zaman içim o büyük pencerelerden içeri giren deli rüzgârla dolsa, dedemin çalışma odasından aynı ses yükselirdi:

"En kötüsü iç savaştır üstadım..."

Bu üstat bazen "paşam", bazen "başkanım", bazen "vekilim" olurdu.

Onlar da önemli insanlardı. Büyüyünce önemli insan olmak zorunda olan ben, o zamanlar iç savaşın ne olduğunu bilmiyordum. Bildiğim; annemle babamın iç ya da değil, herhangi bir savaşın içinde olduğu. Hep birilerinden kaçıyor, saklanıyorlardı. Bir davadan bahsedip dururlardı büyük evin bahçesindeki çınar ağacının gölgesinde. Cevdet ve Cemil amcamlar onların davasına gülüp geçer, halam Yurdanur ise aşk romanlarının sayfaları arasına saklanırdı.

Çok yalnızdık aslında her birimiz ve yalnızlıklarımızla büyüyen o evde, hepimizi birbirimize karşı kollayan Adalet Teyze'ydi. Hepimizin dünyayla ve kendiyile olan dertleri farklıysa da hepimizin ona ihtiyacı vardı. Onun ne zaman ve nasıl ailemize katıldığını bilmiyordum, hiç sormamıştım, önemli de değildi. Önemli olan tek şey olmasıydı, var olmasıydı. Bir gün onsuz kalacağım düşüncesi geçmemişti aklımdan.

Bir sabah uyandığımdaya babam sırtından iki kere vurulmuş, annem işkenceden ölmüş, halam kendini asmış olabilir.

Hatta ben dedemi öldürüp “eli kanlı faşist” bile olabilirdim. Hem de o çocuk yaşında, bisikletimle bahçede gezerek çıkarabilirdim katilliğimin şeker gibi tadını.

Evet, her şey olabilirdi. İnsandık; yaşıyorduk çünkü.

Ama her ne olursa olsun Adalet Teyze beni hiç bırakmazdı.

“Dilsizmiş Selvi.”

Öğle vaktinin güneşi cumbadan kahverengi tozlu salona dolmuş, sabahın tazeliği günü terk edivermişti korkuyla. Mutfağın penceresinden salona puf böreği kokusu gelmiş, masanın üzerindeki beyaz üstüne mavi çiçekler işlenmiş mendil, hazırды artık Selvi'nin ıslanmış göz çukurlarında yol almak için. Silmedi Selvi gözlerinden akan yaşları. Bu eve geleli bir ayı geçmiş olmasına rağmen bavullarını açmamıştı. İki üç elbiseyle idare ediyor, sokağa hiç çıkmıyordu.

Sokak çıkmazdı...

Lerna Hanım, Rızvan Efendi, Emine ve Ayhan da çıkmazdı. Sanki biri bilerek bu insanları bu sokağa tepıştirmiş, bir de metruk bina dikivermişti karşlarına ayna gibi. Hem de bir mezarlığın üstüne, iki servi ağacının koynuna... Bakıp bakıp yalnızlıklarını, içlerindeki yaraları, kırık kollarını, aksak ayaklarını görsünler diye... Fırtınalı gecelerde metruk binanın pencere kanatları birbirine çarp-sın, faniler seslerden korksun, sokağın sakinleri ise onların korkularına gülüp geçsin ama sıra kendi korkularına gelince hüngür hüngür ağlasınlar diye... Metruk binaya bakıp bakıp o korkunç anılarıyla, o karanlık ve utanç verici tarihleriyle yüzleşsinler diye...

Aslında sokağın en eskisi Lerna Hanım'a göre hepsi birbirinin kaderiydi. Diğerleriyse düşünmezdi ne sokağı, ne metruk binayı, ne de kendilerini. Onlar metruk binayı bile sokağa taşındıktan çok sonra görmüşlerdi. Öyle kaçmışlar, öyle kör sağır gelmişlerdi sokağa...

Bu ülkenin susturulmuş kahramanları onlar; bir çıkmaz sokakta, metruk binalar gibi birbirlerine yaslanmış, yalnızlıkları ve kederleriyle, kendi aralarında yaşıyorlar: insan oluşundan usanıp ağaç olmayı düşleyen Lerna Hanım, gölgesinden bile korkan Emine, Emine'nin kızı Çilem, eskiden meydanlarda taşıdığı pankartı salonunun duvarına çivileyen Rüstem, Kumru bakkalın sahibi deli-güzel Ayhan, kadın adam Sofie, balıkçı eskisi Rızvan Efendi ve üç öğün hikâye yazan Adalet Teyze... Bir de o kaybolmuş kadın var... başında uçuşan iki kuzgunla, bambaşka bir ölümden çıkıp kınında bir çığlıkla çıkmaz sokağa gelen kadın... Selvi. Susan, sustukça anlatan, anlattıran.

Geliyordu işte sokağı dilsizliğiyle dillendiren suskun Selvi. Bir kaybolup iki kaybeden, gözleriyle dillendiren tarihi ve sindirmeye çalışsan kimsesizliğini... Bekleyen Selvi. Gitmelerin ardından ağır kalışlarının inadına bekleyen Selvi. Deli güzel Ayhan gibi Selvi. Lerna Hanım, Rüstem gibi Selvi. Ağır adımlarla ilerliyor elinde poşetler, poşetlerin içinde; iki saksı sardunya, yarım kilo kuru kayısı ve mahleple ağır ağır adımlıyor geçmişini. O böyle kendine ağır gelen kendiyile yürürken çıkmaz sokağa doğru, metruk binanın Küçük Kuzgun'u, Büyük Kuzgun'a "Adalet'i mi bekliyor?" diye soruyor. Susuyor Büyük Kuzgun, susuyor servilerin yaprakları. Susuyor dünya, susuyor Selvi. Susmasa kopar mı kıyamet Selvi'nin dudaklarında?

